

Red Threads : The Historiography of Menstruation in the Nordics

Downloaded from: <https://research.chalmers.se>, 2026-05-20 06:37 UTC

Citation for the original published paper (version of record):

Rostvik, C., Andreasen, L., Ghanoui, S. et al (2025). Red Threads : The Historiography of Menstruation in the Nordics. *Historisk tidsskrift : udgivet af Den norske historiske forening*, 104(4). <http://dx.doi.org/10.18261/ht.104.4.6>

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Røde tråder

Menstruasjonens historiografi i Norden

Red Threads

The Historiography of Menstruation in the Nordics

Camilla Mørk Røstvik

Førsteamanuensis i historie ved Universitetet i Agder

Ph.d. 2016

camilla.m.rostvik@uia.no

Lise Ulrik Andreasen

Postdoctor i pedagogisk antropologi, Aarhus Universitetet

Ph.d. 2022

lua@edu.au.dk

Saniya Lee Ghanoui

Førsteamanuensis i historie, University of Texas at El Paso

Ph.d. 2021

sghanoui@utep.edu

Matleena Frisk

Postdoctor ved Centre for Consumer Society Research, Helsinki Universitetet

Ph.d. 2019

matleena.frisk@helsinki.fi

Josefin Persdotter

Postdoktor i vitenskap, teknologi og samfunnsstudier, Chalmers tekniske högskola

Ph.d. 2022

josefin.persdotter@chalmers.se

Mie Kusk Søndergaard

Ph.d.-kandidat i medisinsk antropologi, Syddansk Universitet

Cand.scient.anth. 2019

miekusk@health.sdu.dk

Sammendrag

På 2010-tallet fikk menstruasjon en stadig større plass i den offentlige debatten. Dette sammenfaller med etableringen av det tverrfaglige akademiske feltet kritiske

menstruasjonsstudier. Internasjonalt har historikere gjennom årene bidratt til både offentlig og akademisk diskurs omkring menstruasjonens folkloristikk, produkter og medisinske behandling. Men hva er status for menstruasjonshistorien i Norden? Denne artikkelen plasserer den økende offentlige debatten i Norden omkring menstruasjon inn i en historiefaglig kontekst. Vi undersøker menstruasjonshistoriens historiografi i regionen, land for land, for å belyse hvordan dette fagfeltet utvikler seg, og hvilke regionale særegenheter som karakteriserer forskningen. Til slutt deler vi våre refleksjoner om fremtidig nordisk menstruasjons-historisk forskning.

Nøkkelord

menstruasjon, kjønns historie, kritiske menstruasjonsstudier, nordisk historie, kvinnehistorie

Abstract

During the 2010s, menstruation gained increasing attention in the public debate. At the same time, the interdisciplinary academic field of critical menstruation studies was established. Internationally, historians have contributed to both the public and academic discourse on menstruation, including the development of menstrual folklore, products, and medical treatments over time. But what is the status of menstruation history in the Nordic region? This article places the growing public debate about menstruation in the Nordic countries into a historical context. We examine the historiography of menstrual history in the region, country by country, to highlight how this field is evolving and what regional particularities characterize the research. At the end, we share our thoughts on future Nordic menstruation history research.

Keywords

Menstruation, gender history, critical menstruation studies, Nordic history, women's history

Innledning¹

Fagfeltet kritiske menstruasjonsstudier (critical menstruation studies) har vokst frem siden slutten av 1900-tallet, blant annet med etableringen av Society for Menstrual Cycle Research i 1977, og ble formalisert med utgivelsen av *The Palgrave handbook of critical menstruation studies* i 2020.² Den kritiske tilnærmingen legger vekt på makt- og kunnskapssystemene som påvirker menstruasjon som fenomen og levd erfaring, men ser også på hvem som tjener på og hvem som lider under disse sosiale konstruksjonene.³ Selv om humanister og historikere spiller en viktig rolle innen feltet, utgjør de en relativt liten gruppe.⁴ I stedet har forskningen vært preget av fagfelt som medisin, idrett, folkehelse, psykologi og antropologi. Hva er så status i Norden?

Siden 2010 har det vært økende debatt om menstruasjon i Norden. Diskursen har avdekket et manglende kunnskapsnivå om menstruasjon innen forskning, helsevesen og samfunnet ellers. Kunnskapsmangel omkring menstruasjon er ikke nytt. Generelt kan vi si at forskning på menstruasjon er og har vært begrenset. Dette kan tilskrives svak finansiering og lav prestisje knyttet til feltet. Som Lara Owen understreker i sin forskningsartikkel om det vedvarende tabuet rundt det akademiske studiet av menstruasjon, har det aldri eksistert en «professor i menstruasjon».⁵ Med andre ord representerer menstruasjonsforskningen et paradoks: Den er høyt etterspurt generelt, men har historisk vært lite anerkjent i academia.

Gitt denne situasjonen er det berettiget å stille spørsmålet: Hvordan har historikere og forskere innen nært beslektede fagfelt tilnærmet seg menstruasjonens historie i Norden?

1 Takk til Anna Svala Johannesdottir for språkvask, redaktørene, to fagfeller og for gode spørsmål fra publikum på Society for Menstrual Cycle Research-konferansen 2023.

2 Bobel mfl. 2020.

3 Ibid.

4 Standing mfl. 2024.

5 Owen 2022.

Hvilken type forskning er blitt gjort, og hva kjennetegner forskningen på menstruasjonens historie i de nordiske landene? Finnes det egentlig en nordisk menstruasjonshistorie? For blant annet å arbeide med disse spørsmålene har vi tatt initiativ til å opprette en ny forskningsgruppe kalt *Menstrual Studies in Scandinavia (MeSS)*.⁶ Dette nettverket samler eksperter fra en rekke fagområder, inkludert historie. Sammen har vi som mål å forske på temaer som menstruasjonshelse, -historie og -vaner i Norden. Som ledd i en større kartlegging for å få en bedre forståelse av eksisterende forskning og identifisere eventuelle kunnskapshull, har vi i denne artikkelen samlet en oversikt over tilgjengelig litteratur om menstruasjonens historie i Norden.

Metode

Vi brukte bibliografiske databaser til å finne frem til menstruasjonshistorisk og menstruasjonsrelatert forskning i de ulike nordiske landene, med søk utført i løpet av våren 2024. I Norge søkte vi i bibliotekskatalogen ORIA, som gir en oversikt over forskningsartikler, bøker, masteroppgaver og tidsskrifter. For Sverige benyttet vi den svenske forskningsportalen Digitala Vetenskapliga Arkivet. I Finland brukte vi universitetssektorens digitale databaser for masteroppgaver, doktorgradsprosjekter og akademiske publikasjoner, i tillegg til et søk i samlingene til det finske nasjonalbiblioteket og Helsingfors universitetsbibliotek. For Danmark og Kalaallit Nunaat (Grønland) brukte vi databasen til Det Kongelige Bibliotek.

Vi benyttet søkeordene «menstruasjon», «menstruasjonsprodukt», «menarke» (første menstruasjon) og «menopause» (overgangsalder) på alle språkene vi behersker, og med så mange varianter vi samlet har kunnskap om, blant annet «mensskydd» (menstruasjonsprodukt) for Sverige, «kuukautiset» (menstruasjon) og «kuukautissuoja» (mensbeskyttelse) for Finland, og «mensen» i Norge.⁷ Vi har kollektivt ikke språkkunnskaper om hele regionen, og det er derfor mulig at det finnes kilder på færøysk, islandsk, samisk og kalaallisut som ikke er inkludert i databasene.⁸

I denne artikkelen har vi valgt en tematisk, kronologisk og nasjonal struktur for å vise bredden, styrkene og svakhetene i den nordiske menstruasjonshistoriske forskningen. Vi begynner med en kort oversikt over menstruasjonshistorisk forskning som aktuelt tema i Norden, etterfulgt av en gjennomgang av menstruasjonshistorisk forskning internasjonalt. Deretter gir vi en rask gjennomgang av menstruasjonsdebatten utenfor akademiske kretser i hvert av landene vi tar for oss. Menstruasjonshistorisk forskning presenteres deretter land for land. Til slutt diskuterer vi tendenser i nordisk menstruasjonshistorisk forskning, blindsoner og potensialet for videre forskning.

Vår tilnærming fører med seg utfordringer og overlapp, spesielt i forhold til kolonier, endrede landegrenser og nordisk fellehistoriske trekk. Dette er spesielt utfordrende og viktig når det gjelder Kalaallit Nunaat og Sápmi, der menstruasjon har blitt lite forsket på utenfor en kolonialistisk tilnærming knyttet til eugenisk reproduksjonspolitik.⁹ I tillegg inkluderer alle de nordiske landene et mangfold av kulturer og språk, ikke minst representert ved store innvandringsgrupper fra hele verden. Vi presenterer slike regionale og nasjonale linjer for å stille spørsmål ved hva som går tapt, og hva som kan vinnes ved å sette søkelys

6 Frisk mfl. 2023.

7 Det har også vært noen utfordringer med å skrive denne artikkelen på norsk. For eksempel finnes ikke et tilsvarende ord som det svenske «mensare» eller det engelske «menstruators» for å beskrive folk som menstruerer (inklusive transmenn, og eksklusive kvinner som benytter hormonell prevensjon, for eksempel). Vi bruker forskjellig terminologi der den er aktuell.

8 Hermansdóttir 2022.

9 Tydén 2012; Broberg & Roll-Hansen 1996.

på nasjonalstater. Ved å strukturere prosjektet på denne måten har vi avdekket betydelige forskjeller mellom landene og regionene.

Et aktuelt tema *utenfor* academia

Menstruasjon er i dag et høyst aktuelt tema i Norden, og derfor retter vi i dette avsnittet oppmerksomheten mot utviklingen i menstruasjonsdebatten *utenfor* academia gjennom de siste tjue årene. Selv om menstruasjon aldri har vært mer diskutert, politisert, kommersialisert eller representert i Norden, har academia ikke helt holdt tritt.

I Norge har den offentlige diskusjonen rundt menstruasjon hovedsakelig vært knyttet til menstruasjonsrelaterte helseplager, spesielt endometriose og polycystisk ovariesyndrom, samt tilgang til produkter.¹⁰ For eksempel har det norske militæret innført gratis menstruasjonsprodukter, og NRK har diskutert priser på menstruasjonsprodukter i beste sendetid.

I Sápmi har temaet menstruasjon vært en mindre, men viktig del av større debatter om kjønn og reproduksjon. Spesielt diskusjoner om overgrepskultur og kvinnehat har de siste ti årene medført at viktigheten av kunnskap om egen kropp fremheves. Nasjonalt har både regjeringens Kvinnehelse rapport, Sanitetskvinnene, NRK og aktivister løftet tematikken om manglende forskning på kvinnehelse inn i offentligheten siden 2010, ofte med søkelys på folkehelse, sykefravær og fertilitet.

Av alle de nordiske landene virker det som at Sverige er det landet hvor menstruasjon diskuteres mest. Fra kunstnere og utdanningsinstitusjoner til aktivistgrupper har menstruasjonsdiskursen i Sverige gjennomsyret politikk, litteratur og populærkultur. Bøker som *Kvinnor ritar bare serier om mens* og kunstner Liv Strömquists prosjekter er viktige eksempler å trekke frem, siden begge har satt i gang store diskusjoner omkring menstruasjon.¹¹ De siste årene har menstruasjon og overgangsalder blitt etablert som arbeidsmiljøspørsmål både for sivilsamfunnet, fagforeninger og kommuner.¹² Sverige har også en sterk posisjon i forhold til utvikling og markedsføring av menstruasjonsprodukter gjennom det multinasjonale selskapet Essity (som kjøpte opp norske Saba på 1980-tallet og gikk under navnet Mölnlycke frem til 2010-tallet). Essitys fokus på kreativ og banebrytende markedsføring, spesielt reklamer fra 2016 som viste væsker som ligner på blod, utløste en debatt om sensur av menstruasjonsblod i svenske medier.

Den offentlige debatten om menstruasjon i Danmark har økt betydelig siden 2010, spesielt i forhold til kunst, aktivisme, politikk og tilgang til gratis menstruasjonsprodukter i skolen. Danske aktivister har hatt sterkt søkelys på menstruasjonshelseplager og bedt politikerne gjøre noe med den lange diagnose- og behandlingstiden, en samfunnsdebatt som også pågår i Norge.

I Kalaallit Nunaat har menstruasjon ikke vært mye diskutert i media, men i de senere år har temaet kommet klarest frem i forbindelse med den såkalte spiralsaken: den offentlige og ulovlige tvangssteriliseringen av inuittjenter hvor prevensjonsteknologien spiral fra 1960 ble brukt uten samtykke for å redusere Kalaallit Nunaats befolkningsvekst. Diskusjonen om den danske kolonimaktens kontroll over jenters kropp har vært et tema blant både danske og grønlandske politikere, aktivister og journalister. Siden saken ble offentlig kjent på 2020-tallet, har søkelyset vært rettet mot kunnskap om menstruasjonssyklusen og hvordan den har blitt utnyttet gjennom bruk av prevensjonsmetoder som spiral.

10 Kvinnehelseutvalget 2023.

11 Olausson 2014.

12 Hedström 2024.

Finsk menstruasjonsdebatten har i nyere tid handlet om tilgangen til menstruasjonsprodukter og reduksjon av skamkultur. Teater, tegneserier og ulike kunstverk har også bidratt til å sette temaet på dagsordenen.

På slutten av 2010-tallet har vi også sett en økende kritikk av menstruasjonsaktivisme, menstruasjonskunst og representasjon av transpersoner i menstruasjonsdebatten i Norden. Denne kritikken har vært særlig fremtredende i Danmark, Sverige og Finland, hvor høyrepopulistiske partier har brukt denne tematikken til å karakterisere «ekstrem feminisme», kjønnsstudier og det de omtaler som «woke» aktivisme.

Internasjonal menstruasjonshistorisk forskning

Fagfeltet kritiske menstruasjonsstudier ble som nevnt etablert utenfor Norden før årtusenskiftet. Fra 1970-tallet begynte spesielt amerikanske feministiske historikere å analysere menstruasjonssyklusen i et historisk lys. *The curse: A cultural history of menstruation*, utgitt i 1976, var blant de første verkene som undersøkte menstruasjon som et kulturelt og historisk fenomen snarere enn et medisinsk eller biologisk anliggende.¹³ Forfatterne analyserer hvordan menstruasjon har blitt forstått, regulert og representert gjennom ulike epoker i vestlig historie – fra antikken til moderne tid – med særlig vekt på religion, medisin, folkløse og amerikansk populærkultur. Boken har vært banebrytende for menstruasjonshistorie som fagfelt, og har siden blitt et sentralt referanseverk for forskere innen både historie, kjønnsstudier og kulturvitenskap.

Lara Freidenfelds kartla forskningen om menstruasjonens sosiale og kulturelle historie i sin bok *The modern period: Menstruation in twentieth-century America*.¹⁴ Her påpekte hun at amerikansk og europeisk menstruasjonshistorie hadde en tendens til å fokusere på 1900-tallets holdninger, undervisning og medisinske historie. Mens for andre regioner, spesielt utviklingsland, har søkelyset vært mer rettet mot tidligere historiske perioder, mytologier og ritualer. Freidenfelds fant også en ny tendens i forskningen fra slutten av 1900-tallet, hvor historikere og kritiske analyser av menstruasjon begynte å bruke mer teoretiske rammeverk, blant annet feministisk-marxistiske perspektiver og bruk av Foucaults begreper for å se på menstruasjonsundervisning som en form for sosial kontroll og biopolitikk. Ifølge Freidenfelds har menstruasjonshistorie bidratt sterkt til kroppens historie generelt.

I tillegg til å bidra til kroppens historie har menstruasjonshistorikere også bidratt til teknologihistorie og næringslivshistorie. Mange studier innen moderne menstruasjonshistorie har fokusert på amerikanske menstruasjonsprodukter og selskaper, blant andre historiker Elizabeth A. Kisslings *Capitalizing on the curse: The business of menstruation*, vitenskaps-historiker Sharra L. Vostrals *Under wraps: A history of menstrual hygiene technology* og *Toxic shock syndrome: A social history*, og Gillian Howie og Andrew Shails *Menstruation: A cultural history*.¹⁵ Også Chris Bobels *New blood: Third-wave feminism and the politics of menstruation* viser til den historiske utviklingen i Amerika, med fokus på menstruasjonsaktivisme.¹⁶ Disse forfatterne utforsker på ulike måter hvordan produkter, teknologier og tilhørende stigma har utviklet seg fra 1900- til 2000-tallet.

Menstruasjonens globale historie er et relativt nytt forskningsfelt som har fått økende oppmerksomhet de siste årene. Et sentralt bidrag til dette feltet er en spesialutgave av *Journal of Women's History* fra 2025, som belyser ulike menstruasjonshistorier fra hele verden. Denne utgaven inneholder blant annet studier av urfolks menstruasjonspraksiser

13 Delaney mfl. 1976.

14 Freidenfelds 2009.

15 Kissling 2006; Vostral 2008, 2018; Howie & Shail 2005.

16 Bobel 2010.

i 1800-tallets Amerika, tilgang til menstruasjonsprodukter i Sovjetunionen, teknologibruk og kunnskap i 1960- og 1970-tallets Sør-Korea, samt erfaringer med overgangsalderen i Storbritannia på 1970-tallet.

Denne oversikten viser et generelt fravær av nordisk historie og avdekker derfor et kunnskapshull i den globale menstruasjonshistorien.¹⁷ Av det som er publisert om menstruasjonshistorie i Norden, ser vi likevel mange av de samme tendensene som hos internasjonale kollegaer, med arbeid på nyere historie, produkter og i senere tid en kritisk tilnærming som benytter feministiske teoretiske perspektiver til å belyse menstruasjonsstigma.

Norge

Norsk menstruasjonshistorisk forskning er begrenset. Studiene som finnes, fokuserer på spesifikke historiske tema, som medisinsk historie og kunsthistorie, og dekker kun enkelte perioder av norsk historie.¹⁸

Innenfor nyere norsk historie er lege og idéhistoriker Anne Kveim Lies forskning på 1800-tallets medisinske forståelse av menstruasjon i Norge et viktig utgangspunkt for å forstå hvordan det vitenskapelige synet på menstruasjonssyklus endret generelle holdninger i Norden og ellers.¹⁹ Hun skriver at «menstruasjon var forunderlig tvetydig» i denne perioden – forbundet med helse og fruktbarhet på den ene siden, og skambelagt på den andre. Norske leger var opptatt av menstruasjon og registrerte fenomenet, samtidig som det ble brukt som argument for at kvinner var emosjonelle og uberegnelige. Lie fant at antallet teorier om menstruasjon økte fra 1850-tallet av, med et større fokus på menstruasjonssyklusens negative aspekter. Hun viser hvordan dette både nasjonalt og internasjonalt førte til en trend mot å patologisere deler av syklusen, men hun viser også til litteratur og kunst som fungerer som en motvekt mot dette. I den tverrfaglige antologien *Rødt og hvitt* viser Lie og Hilde Bondevik, professor i humanistisk helse- og sykdomsforskning, hvordan idéer om menstruasjon, og andre fenomener, kom til uttrykk i diskusjoner rundt kvinners stemmerett og utdanning i Norge omkring overgangen til det 19. århundre.²⁰

Når det gjelder moderne historie, har kunsthistoriker Camilla Mørk Røstvik bygget videre på Lies arbeid ved å utforske 1900-tallet. Med utgangspunkt i Norsk Etnologisk Samling har hun skrevet om norske holdninger til menstruasjon.²¹ Hun dokumenterer at mange som vokste opp før og under sanitetsbindprodusenten Sabas inntog, lagde hjemmestrikkede og gjenbrukbare bind. Denne nye teknologien ble møtt med blandede følelser, fra frykt for blod til glede over å bli voksen. Mørk Røstvik dokumenterer i sitt arbeid at tilgang på undervisning og samtale om kroppen hjalp denne generasjonen med å forstå menstruasjon, selv om ikke alle hadde foreldre, venner eller lærere som bisto med dette.

17 *Journal of Women's History* 2025.

18 Menstruasjonsforskning i Norge er generelt preget av et sports-, folkehelse- og sunnhetsfokus, for eksempel om hvordan forskjellige deler av syklus kan utnyttes i trening for å bli sterkere. Senter for samisk helseforskning, The Female Endurance Athlete ved Universitetet i Tromsø og prosjektet «Relative Energy Deficiency in Sport» er eksempler på prosjekt og institusjoner med interesse for menstruasjon i helse og idrettsperspektiv. Et kompetansesenter for endometriose og adenomyose ble annonsert av den norske regjeringen i 2023, med planlagt åpning i 2024, basert på rapporten *Tiltak for å forbedre tilbudet til kvinner med endometriose* fra Helsedirektoratet. Kvinnehelseutvalget har anbefalt mange forbedringer i forskningsmiljøer tilknyttet kvinners helse, inkludert å styrke Senter for samisk helseforsknings satsning på samisk kvinnehelse. Norwegian Research Centre AS har i 2022 fått finansiering til å undersøke koblinger mellom menopause og arbeidsfravær.

19 Lie 2009.

20 Lie & Bondevik 2012.

21 Mørk Røstvik 2018.

Når det gjelder menstruasjonsundervisning i skolen, har Ida Brørup Alkærsig dokumentert hvordan menstruasjon ble tematisert i læreplaner og lærerveiledninger fra 1880 til 1980-tallet.²² Materialet viser mange motstridende tendenser, men også en stadig utvikling mot mer åpenhet, hvor menstruasjon ble behandlet innenfor et naturvitenskapelig paradigme. Historiker Eva Jakobsson har bidratt med mer innsikt om det 20. århundre i sin studie av legen og den norske statsministeren Gro Harlem Brundtlands forskning på menarken, et sjeldent eksempel på en statsleders ekspertise rundt menstruasjon.²³

Mørk Røstvik har også undersøkt utviklingen av menstruasjonsteknologi i Norge gjennom bedriftsarkivet etter norske Saba, som produserte bruk-og-kast-bind fra 1945.²⁴ Hun viser med dette at kommersialiseringen av menstruasjon i Norge, i likhet med i andre land, videreførte menstruasjonens ambivalente posisjon, for eksempel kommunisert som både flaut og fint i reklamer fra 1945 til 1990. Mørk Røstvik dokumenterer også en liten protestkultur, for eksempel rundt debatten om prisen på Sabas produkter på 1970-tallet. Kunsthistoriker Una Mathiesen Gjerdes mastergrad om menstruasjonskunst i Skandinavia viser til mer protestkultur, da gjennom en håndfull norske kunstnere som på 1970-tallet utfordret menstruasjonstabuer gjennom sitt arbeid.²⁵ Gjerde kartlegger hele regionen og bemerker at Norge historisk hadde desidert minst aktivitet innen menstruasjonskunst, mens kunstnere i Sverige var de mest aktive.

Sverige

I Sverige er etnolog Denise Malmbergs publikasjoner om svenske menstruasjonsopplevelser utgangspunktet for historiske studier om holdninger og erfaringer knyttet til menstruasjonssyklusen.²⁶ Malmberg brukte etnologiske metoder med historisk perspektiv i sitt arbeid om menstruasjon, og har jobbet tverrhistorisk med prosjekter om menstruasjon som spenner fra middelalderen til mellomkrigstiden. I *Skammens röda blomma? – menstruationen och den menstruerande kvinnan i svensk tradition* bidrar Malmberg med dokumentasjon av menstruasjonspraksiser, teknologier og idéer knyttet til menstruasjon i det før- og tidlig-industrielle samfunnet. Malmberg ser på hvordan vaner rundt menstruasjon har endret seg over tid, og bruker folkloristikk, vitenskapelige studier, aviser og intervjuer som kilder. Hun viser hvordan menstruasjonsblod ble ansett å ha magiske krefter i tidlig bondekultur, og at det ble sett på som særlig potent i forbindelse med kjærlighetsmagi. Samtidig førte menstruasjonsblod til enkelte begrensninger, som ved bading og deltakelse i kirkelige seremonier som dåp, og menstruasjonssmerter ble gjerne betraktet som en fysisk svakhet. Malmberg sammenligner disse opplevelsene med holdninger i det industrielle samfunnet, hvor hygiene, bind og vask ble viktigere. Samtidig var vitenskapelige oppdagelser om menstruasjonens regelmessighet og dens forbindelse til fertilitet stadig viktigere, og på den måten ble menstruasjon fortsatt sett i lys av kvinners samfunnsrolle som mødre. Det førte til anbefalinger om å unngå tungt fysisk og intellektuelt arbeid under menstruasjonen. Malmberg viser også hvordan industrialiseringen av menstruasjonshygiene i tidlig-industriell tid i stor grad omformer og sementerer ideer om menstruasjon som skammelig i vår samtid.

Det er også bedre dokumenterte kilder relatert til menstruasjon i svenske museer enn i andre deler av Norden. Ylva Hahne har skrevet om menstruasjon i svenske

22 Alkærsig 2024.

23 Jakobsson 2022.

24 Mørk Røstvik 2018, 2020.

25 Gjerde 2019.

26 Malmberg 1987, 1989, 1991.

museumssamlinger og fant at 50 % av museene hadde menstruasjonsrelaterte objekter, hvor hovedvekten var på kommersielle produkter fra 1951 til 2021.²⁷ Hahne argumenterer for at den konsekvente og gjentatte fremstillingen av menstruasjon gjennom kommersielle produkter fra de to siste århundrene viser at sterke historiske tabuer mot å vise blod eller diskutere menstruasjon åpent fortsatt eksisterer. Også i Håra Jessica Haltorps forskning på audiovisuell menstruasjonsreklame fra 1970 til 2000 ser vi noen lignende tendenser: Selv om det var mye menstruasjonsreklame i Sverige i denne perioden, var menstruasjonsblod ikke å se noen steder.²⁸ Camilla Hopfinger og Lovisa Hellners dokumenterer det samme i sin oppgave om reklamefilmer fra 1990-tallet.²⁹ De så en endring fra et sterkt tabu, som for eksempel å unngå å bruke ord som «menstruasjon», til et bredere spekter av visualiserte opplevelser frem mot 2000-tallet, spesielt innen sport, men hele tiden et fravær av realistisk representasjon av menstruasjonsblod. Likevel viser Hahnens arbeid tydelig at svenske museer har vist langt større og tidligere interesse for å dokumentere menstruasjon enn museer i de andre nordiske landene.

Danmark

I historiker Bente Rosenbecks arbeid om dansk kvinnehistorie beskrives det hvordan menstruasjon historisk ble omtalt som «skidt» (skitt) og var omgitt av taushet. Rosenbeck viser til legen Kirsten Aukens undersøkelse fra 1950-tallet om unge kvinners seksuelle kunnskap og vaner for å illustrere den utbredte mangelen på kunnskap om menstruasjon, særlig på landsbygden.³⁰ Forfatter Pia Deleuran har også utforsket denne kunnskapsmangelen og samlet inn menstruasjonsfortellinger fra danske kvinner født mellom 1918 og 1987.³¹ Hennes arbeid viser et stort spenn i holdninger til menstruasjon. Også lege og idéhistoriker Christian Graugaard har bidratt med en medisinhistorisk oversiktsartikkel om menstruasjon i en dansk kontekst.³² Han dokumenterer hvordan leger i Danmark, som andre steder, har frembrakt mange sprikende idéer om sykklus, fra menstruasjon som sykdom til styrke. Han peker på en undersøkelse fra 1953 der en tredjedel er helt kunnskapsløse om mensesen før de selv får den, mens en fjerdedel reagerer med «dødsangst, sjokk eller sterk engstelse».³³ Over tretti år senere viste en lignende dansk undersøkelse at bare halvparten av unge kvinner visste noe om menstruasjonszyklusen før menarken, og at en tredjedel svarte ja på spørsmålet om de heller ville vært foruten menstruasjon.³⁴ Disse ulike bidragene viser at menstruasjon lenge har vært preget av uvitenhet, skam og stillhet.

Kalaallit Nunaat

Forskning på Kalaallit Nunaat som omhandler kvinner, kjønn og reproduktiv og seksuell helse, har i liten grad fokusert på menstruasjon. Studiene har primært dreid seg om temaer som fruktbarhet, demografisk utvikling, kjønns sykdommer, vold og seksuelle overgrep, samt abort, prevensjon og tenåringsgraviditeter, alle sett i et samtidsperspektiv.³⁵

27 Hahne 2021.

28 Haltorp 2014.

29 Hopfinger & Hellners 2019.

30 Rosenbeck 1987.

31 Deleuran 2000.

32 Graugaard 2000.

33 Aukens 1953.

34 Graugaard 2000: 51 refererer til Glostrupundersøkelsen 1987, som er en befolkningshelseundersøkelse.

35 Hamilton & Rasmussen 2010; Hansen 1976; Berntsen mfl. 2017; Gesink mfl. 2012; Johansen mfl. 2017; Curtis mfl. 2002; Granheim mfl. 2023; Leth mfl. 2021; Sorensen 2001; Meldgaard 2004; Rink mfl. 2022; Moisan mfl. 2016.

Karla Jessen Williamsons studie om kjønnsrelasjoner blant kalaallit var et tidlig og viktig bidrag som også kan leses i et historisk lys og gi innsikt i konteksten omkring kunnskap og undervisning om kropp og seksualitet, deriblant menstruasjon.³⁶ Gjennom hennes intervjuer med inuittbefolkningen på 1990-tallet utfordres det skandinaviske synet på kjønn og hierarkier, samtidig som ubalansen i maktforholdet mellom inuitter og dansker avdekkes som et problem som også har langsiktig effekt på kjønnsrelasjoner. Selv om menstruasjon ikke er et utpreget tema, er studien et viktig og mulig utgangspunkt for å forstå også manglende kunnskap om menstruasjonssyklusen. Konsekvensene av dette har nylig blitt diskutert i den nevnte «spiralsaken».³⁷ Den historien er fortsatt ikke fullstendig kartlagt, men handler om hvordan inuittjenter systematisk ble tvangssterilisert som del av Danmarks eugeniske politikk på 1900-tallet. Hvilke konsekvenser den hadde for familieplanlegging, har blitt utredet av journalister og forskere, og inkluderer flere referanser til menstruasjonssmerter og plager som følge av spiralinnsetting på 1960- og 1970-tallet.³⁸

Finland

I Finland har det vært et betydelig fokus på folkloristikk og menstruasjon. Annukka Forstadius' masteroppgave fra 1986 om menstruasjon og folkloristikk var et tidlig historisk bidrag her.³⁹ For å se hvordan menstruasjon ble beskrevet, samlet hun skriftlige beretninger selv og kombinerte disse med den finske legeföreningen Duodecims samlinger fra 1914, som dokumenterer regionale praksiser og tro knyttet til fødsler og barselomsorg. Forstadius fokuserer på hvordan menstruasjon var lite diskutert hjemme, og at menarken derfor ofte kom som et sjokk. Hun beskriver også den økende bruken av sanitetsbind på begynnelsen av 1900-tallet.

Det var Satu Apo's arbeid som startet et forskningsarbeid på menstruasjon og folkloristikk i Finland. Hun skrev tidlig om dette, basert på en nytolkning av folkloristiske samlinger fra 1800-tallet. Hun undersøker konseptet «naisen väki» (kvinnens kraft) – en kraft som stammer fra det kvinnelige kjønnsorganet eller vagina.⁴⁰ Denne kraften kunne brukes ved å eksponere kjønnsorganene, ved å heve skjørtene eller tråkke over objekter. Kvinnens kraft kunne brukes til å beskytte storfe eller avling, men var også farlig hvis den ble brukt på feil måte.⁴¹ Apo's forskning ble etterfulgt av flere doktoravhandlinger om førmoderne finsk fruktbarhetstro innen etnologi, folkloristikk og religionsvitenskap.⁴² Også ifølge etnolog Laura Stark var menstruasjon i finsk folketradisjon knyttet til livets magiske kraft, og menstruasjonsblod kunne derfor brukes i ritualer, for eksempel i kjærlighetsmagi eller forbannelser.⁴³

Fokuset på folkloristikk og magi har avtatt siden 2000. Nyere studier er opptatt av moderne historie og kontekst. Sosiolog Jutta Ahlbeck-Rehn undersøker hvordan leger skrev om menstruasjonen til pasienter på mentalinstitusjoner fra 1888 til 1944.⁴⁴ Legene knyttet kvinners mentale lidelser og kriminelle atferd til deres «irrasjonelle», menstruerende kropp. Historiker Matleena Frisk forsker på menstruasjonsprodukter og deres teknologiske

36 Williamson 2011.

37 Hansen 2023.

38 Dyrendom Graugard mfl. 2025.

39 Forstadius 1986.

40 Apo 1995, 1998.

41 Apo 1995.

42 Stark-Arola 1998, 2001; Helsti 2000; Keinänen 2003.

43 Stark-Arola 1998, 2001.

44 Ahlbeck-Rehn 2007.

utvikling i Finland på 1900-tallet i lys av kjønnsroller og menstruasjonsskiltur. Hun arbeider med å fastsette når og hvordan forskjellige teknologier ble introdusert i forskjellige deler av landet.⁴⁵ Historiker Riikka Suominen bruker Duodecim-samlingen fra 1914 til å studere hvordan fruktbarhet ble kontrollert.⁴⁶ Hun analyserer også hvordan sammenhengen mellom menstruasjonssyklus og fruktbarhet ble forstått, ettersom man på tidlig 1900-tall trodde at befruktning skjedde under menstruasjonen.

I løpet av det første tiåret på 2000-tallet ble flere masteroppgaver om menstruasjonshistorie publisert. Kultur- og teknologihistoriker Tiina Männistö-Funks forsket på opplysningslitteratur for jenter som ble utgitt på finsk i perioden 1890–1972, og så på hvordan menstruasjon ble beskrevet (eller ikke beskrevet) over tid.⁴⁷ I en annen masteroppgave skrev Jenni Räikkönen om reklame for menstruasjonsprodukter i det finske kvinnemagasinet *Eeva* på 1950- og 1960-tallet.⁴⁸ Räikkönen knytter disse historiske reklamene til et stadig mer sentralt finsk mål om å oppnå en moderne kropp og en moderne, vestlig livsstil preget av forbruksvarer og kapitalisme, et fenomen vi også ser i lignende historiske studier fra Norge og Sverige.

I 2007 ferdigstilte Annukka Sohlman en innovativ masteroppgave i håndverksstudier om hjemmelagde bind i begynnelsen av det tjuende århundre i Finland.⁴⁹ Hun intervjuet informanter og ba dem lage bind som lignet dem de selv brukte som unge. Sohlman viser i sin forskning ulike metoder for å lage og bruke disse bindene. Hun plasserer artefaktene i deres historiske kontekst og beskriver forskjellige teknikker og hvordan de valgte materialene fungerer i praksis. På samme måte som Matleena Frisk har vist i sitt arbeid, demonstrerer Sohlman at på 1900-tallet ga menstruasjonsprodukter en av de få mulighetene til å diskutere menstruasjon med andre.

Sápmi

Menstruasjon har hatt ulik symbolsk og kulturell betydning i samiske samfunn, og nyere forskning belyser hvordan disse perspektivene har variert over tid og mellom kilder.

Religionshistoriker May-Lisbeth Myrhaug skrev i boken *I modergudinnens fotspor – samisk religion med vekt på kvinnelige kulturutøvere og gudinneskiltur* om samiske kvinners deltakelse og kvinneskikkelser i samisk tro, med fokus på perioden før kristningen i Norge.⁵⁰ Myrhaug viser hvordan menstruasjon, graviditet og fødsel var knyttet til gudinnen Sáráhká, og at menstruerende kvinner derfor ikke automatisk ble sett som urene, men som fylt av «gudinnens kraft». Dette står i skarp kontrast til holdningene til menstruasjon som beskrives av historikere som arbeider med senere perioder utenfor den samiske tradisjonen.

Malmberg har analysert historisk materiale relatert til samiske menstruasjonssopplevelser i Sverige.⁵¹ Hun tok for seg rapporter skrevet av prester på slutten av 1600-tallet, som beskriver strenge kulturelle regler knyttet til menstruasjon blant samiske kvinner. Under menstruasjonen var det forbudt for samiske kvinner å lage mat (selv om det vanligvis var menn som sto for matlagingen), å trække over våpen (som kunne bli sløve) og å oppholde seg i områder der fiskegarn ble satt ut. Det var heller ikke tillatt for kvinner å sove under

45 Frisk 2019.

46 Suominen 2021.

47 Männistö 2003.

48 Räikkönen 2020.

49 Sohlman 2007.

50 Myrhaug 1997.

51 Malmberg 1991.

samme teppe som sin ektemann eller å oppholde seg i visse deler av hjemmet, inkludert områder med spirituell mening. Malmberg sammenligner disse rapportene med informasjon om samiske kvinners menstruasjonserfaringer fra slutten av 1700-tallet (samlet inn på 1900-tallet), og påpeker at tabuer og regler virket mindre eksplisitte. Ifølge Malmberg tyder dette på at det hadde skjedd en endring i holdningen til menstruasjon i deler av den samiske befolkningen i løpet av denne perioden. Hun påpeker imidlertid at reglene kan ha blitt internalisert og dermed mindre uttalt, men muligens fortsatt gjaldt i praksis.

Sammen viser Myrhaugs og Malmbergs analyser hvordan samiske forståelser av menstruasjon har vært både komplekse og dynamiske, preget av religiøs betydning så vel som sosiale reguleringer.

Analyse av temaer og tendenser i menstruasjonshistorisk forskning

I vår gjennomgang av menstruasjonshistorisk forskning i Norden har vi identifisert noen tendenser. For det første mener vi at det finnes svært lite forskning på dette området i Norden, til tross for temaets potensial, tilgjengelige kilder, samt stor interesse og relevans. Forskningen vi har kartlagt, viser at menstruasjonshistorie er et relativt nytt fenomen i Norden, og at mye av arbeidet er gjort etter 1970 og hoveddelen etter 2000. Forfatterne er ikke nødvendigvis profesjonelle historikere, mange kommer fra andre fagfelt, men felles for dem er at de benytter historiske metoder, og flere av dem er masterstudenter. Nordiske historikers relativt nye interesse for denne tematikken kan sees i en større sammenheng der et mannsdominert forskningsfelt, med fokus på menns historie, har oversett tematikken. Samtidig har fremveksten av kvinne- og kjønns historie i den nordiske historieforskningen på 1970-tallet også bidratt til å så frøene for de første kritiske menstruasjonsstudiene i regionen. Vi ser også at forskningen på dette feltet primært skrives av kvinner, noe som stemmer overens med den internasjonale trenden.⁵²

Det finnes en tydelig sammenheng mellom fremveksten av menstruasjonshistorie og utviklingen av kvinneforskning som et akademisk felt, både internasjonalt og i nordisk kontekst. Menstruasjonshistorisk arbeid har vokst frem både under og etter kvinneforskningens inntog, og vi ser også en sammenheng mellom den feministiske bølgen på 2010-tallet og den store økningen i menstruasjonsforskning generelt, inkludert historiske tilnærminger.

En tendens som kan observeres før, men ikke etter, 2010, finner vi innen fagfelt som folkloristikk og etnologi, hvor interessen har vært rettet mot folketro knyttet til den kvinnelige kroppens magiske krefter. Myrhaug, Malmberg og Kveim Lie viser at menstruasjon i tidligere århundrer ikke bare var forbundet med tabu, men holdt en ambivalent posisjon som kunne vekse mellom å oppfattes som en styrke og en svakhet. Finske forskere som har studert finske folkeminnesamlinger, tolker den finske tradisjonen på en lignende måte: Menstruasjonen var både stigmatisert og tilskrevet magisk kraft. Malmberg viser hvordan menstruasjon tradisjonelt har blitt betraktet som noe skammelig, men også hatt mer positive konnotasjoner i tidligere svensk historie. Arbeidet hennes gir også viktige perspektiver på hygienebevegelsen, kvinnebevegelsen, reformbevegelsen og industrialiseringens rolle i dannelsen av menstruasjonstabuer. Menstruasjonsmagi, ritualer og folkloristikk utgjør med andre ord en sentral trend i tidlige nordiske menstruasjonshistorieskrivingen. Kanskje kan vi også trekke linjene mellom disse tidlige studiene og senere forskning om religiøse

52 Linton 2019.

holdninger til menstruasjon.⁵³ I den økende interessen for menstruasjonsskam og tabuer i historieforskningen ser vi kanskje en videreføring av de tidligere studiene om holdninger til menstruasjon.⁵⁴

Med enkelte unntak har likevel fokuset til nyere menstruasjonshistorikere endret seg fra folkloristikk og holdninger til forbrukersamfunnet. Moderne historiske forskningsartikler og bøker fra Norden retter i stor grad oppmerksomheten mot menstruasjonsproduktindustrien, inkludert nordiske selskap som Saba og Essity. Denne tendensen er også tydelig internasjonalt.

Med andre ord har den senere tids menstruasjonsindustri, med alt hva den innebærer av teknologi, reklame og kommersialisme, fanget interessen til historikere til fordel for tidligere historiske tilnærminger som fokuserte på tro og ritualer. Samtidig har ikke all menstruasjonsteknologi blitt undersøkt fra et historisk perspektiv, for eksempel hormonell prevensjon som brukes til å endre menstruasjonssyklusen, menstruasjonsskopper og smertestillende produkter.

Et annet fellestrekk er den sterke vektleggingen av menstruasjonshistorie fra de to siste århundrene. Dette skyldes ikke nødvendigvis mangel på kildemateriale, men heller at det krever kreativitet og tid å nytolke kilder, slik Malmberg og flere finske folklorister har gjort. For eksempel viser Hahnes kartlegging av menstruasjonsrelaterte objekter i svenske museer og samlinger det enorme potensialet for videre historisk forskning.

Vi ser også potensialet for fremtidig menstruasjonshistorie som setter søkelys på minoriteter, innvandrergupper og urfolk. For eksempel er det mangel på menstruasjonshistorier fra Kalaallit Nunaat. Menstruasjonshistorien fra deler av Sápmi er også sparsom, og kunne ha bygget videre på Myrhaugs og Malmbergs pionerarbeid. Menstruasjonshistorier fra nordiske minoriteter kan gi et langt mer nyansert bilde av menstruasjonsopplevelser i regionen.

I tillegg mangler dagens historieskriving ofte sosiale perspektiver. Når historikere har brukt foretaksarkiver og reklamer som kilder, har moderne historieskriving hovedsakelig satt søkelys på kvinner som hadde mulighet til å kjøpe og bruke menstruasjonsprodukter. Derimot blir historien til kvinner uten slik tilgang ofte oversett.

Vi ser også at det er potensial for å utforske de positive aspektene ved menstruasjonssyklusen i menstruasjonshistorien ved å fremheve det ikke-universelle ved menstruasjonens tabu, slik vi ser tendenser til både internasjonalt og i Norden.⁵⁵ For eksempel viser forskningen til Malmberg, Mørk Røstvik og Kveim Lie at det tidligere har eksistert positive holdninger til menstruasjon. Hvis menstruasjonstabuer ikke alltid har vært til stede, er det viktig å analysere dette for eventuelt å finne ut av hvilke faktorer som senere resulterte i tabuer relatert til synlig menstruasjonsblod, for eksempel.

Til slutt vil vi peke på at det mangler en historisk sammenligning av menstruasjonsopplevelser i Norden. Dette håper vi å arbeide med i fremtiden – i samarbeid med kollegaer som undersøker Norden og Skandinavia i en internasjonal kontekst.⁵⁶ Slike regionale oversikter finnes for andre deler av verden, spesielt Nord-Amerika, og kan tjene som inspirasjon for et slikt prosjekt.

53 Muir & Tuori 2024; se også prosjektet «Embodied Judaism and the waters of the mikveh», en del av «Coco – Exploring the Contested Constructions of Sense of Safety in Religious Spaces at the University of Helsinki» (2023 – pågående).

54 Apo 1995, 1998; Stark-Arola 1998, 2001.

55 Buckley & Gottlieb 1988.

56 Ghanoui 2021.

Vår gjennomgang av nordisk menstruasjonshistorie viser at kritiske menstruasjonsstudier i Norden begynner å ta form. Kanskje befinner vi oss ikke helt i menarkestadiet, men det er lang vei å gå før forskningsfeltet når modning. La oss konkludere med dette: Potensialet for menstruasjonshistorie og kritiske menstruasjonsstudier i Norden er enormt, og vi gleder oss til neste syklus.

Litteraturliste

- Ahlbeck-Rehn, J. (2007). Irrationalitet och fara: Kring menstruationens medicinska diskurs vid 1900-talets början. I E. Oinas & J. Ahlbeck-Rehn (red.), *Kvinnor, kropp och hälsa* (s. 45–63). Studentlitteratur.
- Alkærsig, I.B. (2024). 'De fleste liker å leve som vanlig': En analyse av menstruasjonsetikette i norsk undervisningsmateriale (1889–1981) [masteroppgave]. Universitetet i Stavanger.
- Apo, S. (1995). *Naisen väki: Tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*. Hanki ja jää.
- Apo, S. (1998). 'Ex cunno come the folk and force': Concepts of women's dynamistic power in Finnish-Karelian tradition. I S. Apo, L. Stark-Arola & A. Nenola (red.), *Gender and folklore: Perspectives on Finnish and Karelian culture*. Finnish Literature Society SKS.
- Auken, K. (1953). *Unge kvinders sexuelle adfærd*. Rosenkilde og Bagger.
- Berntsen, S., Karlsen, A.P.H., Pedersen, M.L., & Mulvad, G. (2017). Gonorrhoea in Greenland, incidence and previous preventive measures: A review to improve future strategies. *International Journal of Circumpolar Health*, 76(1). <https://doi.org/10.1080/22423982.2017.1350092>
- Bobel, C. (2010). *New blood: Third-wave feminism and the politics of menstruation*. Rutgers University Press.
- Bobel, C., Winkler, I.T., Fahs, B., Hasson, K.A., Kissling, E.A., & Roberts, T.A. (red.). (2020). *Palgrave handbook of critical menstruation studies*. Palgrave.
- Broberg, G., & Roll-Hansen, N. (1996). *Eugenics and the welfare state: Norway, Sweden, Denmark, and Finland*. Michigan State University Press.
- Buckley, T., & Gottlieb, A. (red.). (1988). *Blood magic: The anthropology of menstruation*. University of California Press.
- Curtis, T., Larsen, F.B., Helweg-Larsen, K., & Bjerregaard, P. (2002). Violence, sexual abuse and health in Greenland. *International Journal of Circumpolar Health*, 61(2), 110–122.
- Delaney, J., Lupton M.J., & Toth, E. (1976). *The curse: A cultural history of menstruation*. University of Illinois Press.
- Deleuran, P. (2000). *Det første bind: 28 beretninger fra pige til kvinde*. Forum.
- Dyrendom Graugaard, N., Pihl Sørensen, V.E., & Stage, J.L. (2025). Colonial reproductive coercion and control in Kalaallit Nunaat: Racism in Denmark's IUD program. *NORA: Nordic Journal of Women's Studies*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/08038740.2024.2427817>
- Forstadius, A. (1986). 'Majjalla on tänään huonot päivensä': Kuukautiset suomalaisessa kulttuurissa 1800-luvun lopulta 1940-luvulle [masteroppgave]. Helsinki universitet.
- Freidenfelds, L. (2009). *The modern period: Menstruation in twentieth-century America*. Johns Hopkins University Press.
- Frisk, M. (2019). 'Naiseni on oma itsensä': Rakennettu luonnollisuus, ruumiilliset kulutustuotteet ja nuorten sukupuolten murros 1961–1973 [doktorgradsavhandling]. Nuorisotutkimusseura.
- Frisk, M., Persdotter, J., Andreasen, L.U., Søndergaard, M.K., Ghanoui, S.L., & Røstvik, C.M. (2023, 4. oktober). Exploring critical menstrual studies in the Nordic region: The importance of local specificities. *Nursing Clio*. <https://nursingclio.org/2023/10/04/exploring-critical-menstrual-studies-in-the-nordic-region-the-importance-of-local-specificities/>
- Gesink, D.C., Mulvad, G., Montgomery-Andersen, R., Poppel, U., Montgomery-Andersen, S., Binzer, A., Vernich, L., Frosst, G., Stenz, F., Rink, E., Olsen, O.R., Koch, A., Jensen, J. S. (2012). Mycoplasma genitalium presence, resistance and epidemiology in Greenland. *International Journal of Circumpolar Health*, 71(1), 1–8.

- Ghanoui, S. (2021). *Translating sex culture: Transnational sex education and the U.S.-Swedish relationship 1910s–1960s* [doktorgradsavhandling]. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Gjerde, U.M. (red.). (2019). *Syklus*. Telemark kunstsenter.
- Granheim, I.P.H., Kvernmo, S., Silviken, A., Larsen, C.V.L. (2023). The association between suicidal behavior and violence, sexual abuse, and parental substance abuse among Sami and Greenlandic adolescents: The WBYG study and the NAAHS. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 11(1), 10–26.
- Graugaard, C. (2000). Den røde fare: Om læger, kvinder og blod. I M. Fruergaard (red.), *Cyklus: Studier i rødt. Om alle tiders menstruerende kvinder* (s. 34–51). Aschehoug.
- Hahne, Y. (2021). *Den blinda röda fläcken – menstruation i svenska museisamlingar* [eksamensoppgave i kulturvern]. Uppsala Universitet.
- Haltorp, H.J. (2014). *Från heterosexuell uppfostran till individuellt lustfylt bejakande! – en studie av könsroller, normalitet, kontext och sexualitet i audiovisuellt material inom sex och samlevnad för grundskolans senare år och gymnasiet åren 1970–2013* [eksamensoppgave]. Uppsala Universitet.
- Hamilton, L.C., & Rasmussen, R.O. (2010). Population, sex ratios and development in Greenland. *Arctic*, 63(1), 43–52.
- Hansen, A.G. (2023, 14. mai). Grønlands landsbibliotek bekjemper «menstruationsfattigdom» med gratis bind. *Verdens Beste Nyheter*. <https://verdensbedstenyheder.dk/nyheder/groenlands-landsbibliotek-bekemper-menstruationsfattigdom-med-gratis-bind/>
- Hansen, H.O. (1976). *From natural to controlled fertility: Studies in fertility as a factor of the process of economic and social development in Greenland c. 1851–1975*. Københavns Universitet.
- Hedström, K. (2024, 18. oktober). «Fler pratar om mens och klimakteriet på jobbet». *Arbetsliv*. <https://www.prevent.se/arbetsliv/mer/2024/fler-pratar-om-mens-och-klimakteriet-pa-jobbet/>
- Helsti, H. (2000). *Kotisyntyysten aikaan: Etnologinen tutkimus äitiyden ja äitiysvalistuksen konflikteista*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura SKS.
- Hermannsdóttir, T. (2022). Maneuvering in silence: Abortion narratives and reproductive life histories from the Faroe Islands. *Medical Anthropology*, 41(8), 810–823.
- Hopfinger, C., & Hellners, L. (2019). *Lingonveckan, att marknadsföra det onämbara* [kandidatsuppsats]. Företagsekonomiska institutet, Uppsala universitet.
- Howie, G., & Shail, A. (2005). *Menstruation: A cultural history*. Palgrave Macmillan.
- Jakobsson, E. (2022). Gro och menarchen – ett historiografiskt intermezzo. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 39(3), 242–247. <https://doi.org/10.18261/nnt.39.3.7>
- Johansen, M.B., Koch, A., Wohlfahrt, J., Kamper-Jørgensen, M., Hoffmann, S., & Soborg, B. (2017). Increased incidence of gonorrhoea and chlamydia in Greenland 1990–2012. *International Journal of Circumpolar Health*, 76(1). <https://doi.org/10.1080/22423982.2017.1324748>
- Journal of Women's History*. (2025). *Special issue: Global histories of menstruation and menopause*. 37(1).
- Keinänen, M.L. (2003). *Creating bodies: Childbirth practices in pre-modern Karelia*. Stockholm Universitet.
- Kissling, E.A. (2006). *Capitalizing on the curse: The business of menstruation*. Lynne Rienner Publishers.
- Kvinnehelseutvalget. (2023). *Den store forskjellen: Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse* (NOU 2023: 5). Helse- og omsorgsdepartementet.
- Leth, S.V., Bjerrum, M.L., & Niclasen, B.V. (2021). Polysubstance abuse among sexually abused in alcohol, drug, and gambling addiction treatment in Greenland: A cross-sectional study. *International Journal of Circumpolar Health*, 80(1). <https://doi.org/10.1080/22423982.2020.1849909>
- Lie, A.K. (2009). Kvinnen som biologi – Menstruasjon i norsk medisin i annen halvdel av 1800-tallet. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 26(3–4), 362–373.
- Lie, A.K., & Bondevik, H. (red.). (2012). *Rødt og hvitt: Om blod og melk i fortid og samtid*. Oslo: Unipub.
- Linton, D. (2019). *Men and menstruation: A social transaction*. Peter Lang.

- Malmberg, D. (1987). *Kvinnors rosengård: Medeltidskvinnors liv och hälsa, lust och barnafödande: föredrag fra nordiska tvärvetenskaplige symposier i Århus aug. 1985 och Visby sept. 1987*. Centrum för kvinnoforskning vid Stockholms universitet.
- Malmberg, D. (1989). Trygg och fräsch – trots allt. *Norveg*, 32.
- Malmberg, D. (1991). *Skammens röda blomma? Menstruationen och den menstruerande kvinnan i svensk tradition* [doktorgradsavhandling]. Uppsala Universitet.
- Männistö, T. (2003). Haluathan tulla todelliseksi naiseksi? Naisruumiin tuottaminen Suomessa ilmestyneissä nuoren naisen oppaissa 1890–1972. *Historian laitoksen julkaisuja*, 63. Universitetet i Turku.
- Meldgaard, S. (2004). Reducing unwanted pregnancies in Greenland. *International Journal of Circumpolar Health*, 63(2), 267–269.
- Moisan, C., Baril, C., Muckle, G., & Belanger, R.E. (2016). Teen pregnancy in Inuit communities—Gaps still needed to be filled. *International Journal of Circumpolar Health*, 75(1). <https://doi.org/10.3402/ijch.v75.31790>
- Muir, S., & Tuori, R. (2024). «The Customs of our Ancestors are in Our Hands»: Negotiating Tradition and Change in the Jewish Communities in Finland. *European Journal of Jewish Studies*, 18(1), 130–154.
- Myrhaug, M.L. (1997). *I modergudinnens fotspor: Samisk religion med vekt på kvinnelige kulturutøvere og gudinnekult*. Pax.
- Mørk Røstvik, C. (2018). Vi hadde ikke menstruasjon, vi hadde ‘vondt i maven’: Norske menstruasjonsopplevelser fra 1900-tallet. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 42(4).
- Mørk Røstvik, C. (2020). *Cash flow: The businesses of menstruation*. UCL Press.
- Olausson, S. (2014). *Kvinnor ritar bara serier om mens*. Kartago.
- Owen, L. (2022). Researching the researchers: The impact of menstrual stigma on the study of menstruation. *Open Library of Humanities*, 8(1). <https://doi.org/10.16995/olh.6338>
- Rink, E., Anastario, M., Reimer, G.A., & Peterson, M. (2022). An ecological approach to understanding women’s reproductive health and pregnancy decision making in Greenland. *Health & Place*, 77. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2022.102868>
- Rosenbeck, B. (1987). *Kvindekøn: Den moderne kvindeligheds historie 1880-1980*. Gyldendal.
- Räikkönen, J. (2020). *Hallittu häpeä: Kuukautiset, naiskeho ja materiaalisuus Eeva-lehden kuukautissuojamainonnassa 1950–60-luvuilla* [masteroppgave]. Helsinki Universitet.
- Sohlman, A. (2007). *Linnunkiiikut ja kallen kaulukset: Kotitekoiset kuukautissiteet 1900-luvun alkupuolen Suomessa* [masteroppgave]. Helsinki Universitet.
- Sorensen, B.W. (2001). Men in transition: The representation of men’s violence against women in Greenland. *Violence against Women*, 7(7), 826–847.
- Standing, K., Parker, S., & Lotter, S. (red.). (2024). *Experiences of menstruation from the global South and North*. Oxford University Press.
- Stark-Arola, L. (1998). *Magic, body and social order: The construction of gender through women’s private rituals in traditional Finland*. Finnish Literature Society SKS.
- Stark-Arola, L. (2001). Vaginan tuntematon historia: Naisen seksuaalisuuden kuvat suomalaisessa suullisessa kansanperinteessä. *Naistutkimus*, 14(2), 4–22.
- Suominen, R. (2021). Liikaa vai liian vähän lapsia? Naisten reproduktiioiveet ja -pyrkimykset 1900-luvun alun Suomessa. I Kaihovirta, M., & Lintunen, T. (red.), *Työväki ja seksi: Aatteet, normit ja kokemukset* (s. 85–122). Väki Voimakas 34, Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura.
- Tydén, M. (2012). The Scandinavian states: Reformed eugenics applied. I A. Basford & P. Levine (red.), *The Oxford handbook of the history of eugenics*. Oxford University Press.
- Vostral, S. (2008). *Under wraps: A history of menstrual hygiene technology*. Lexington Books.
- Vostral, S. (2018). *Toxic shock: A social history*. New York University Press.
- Williamson, K. (2011). Inherit my heaven: Kalallit gender relations. *Inusuk Arctic Journal*, 1.